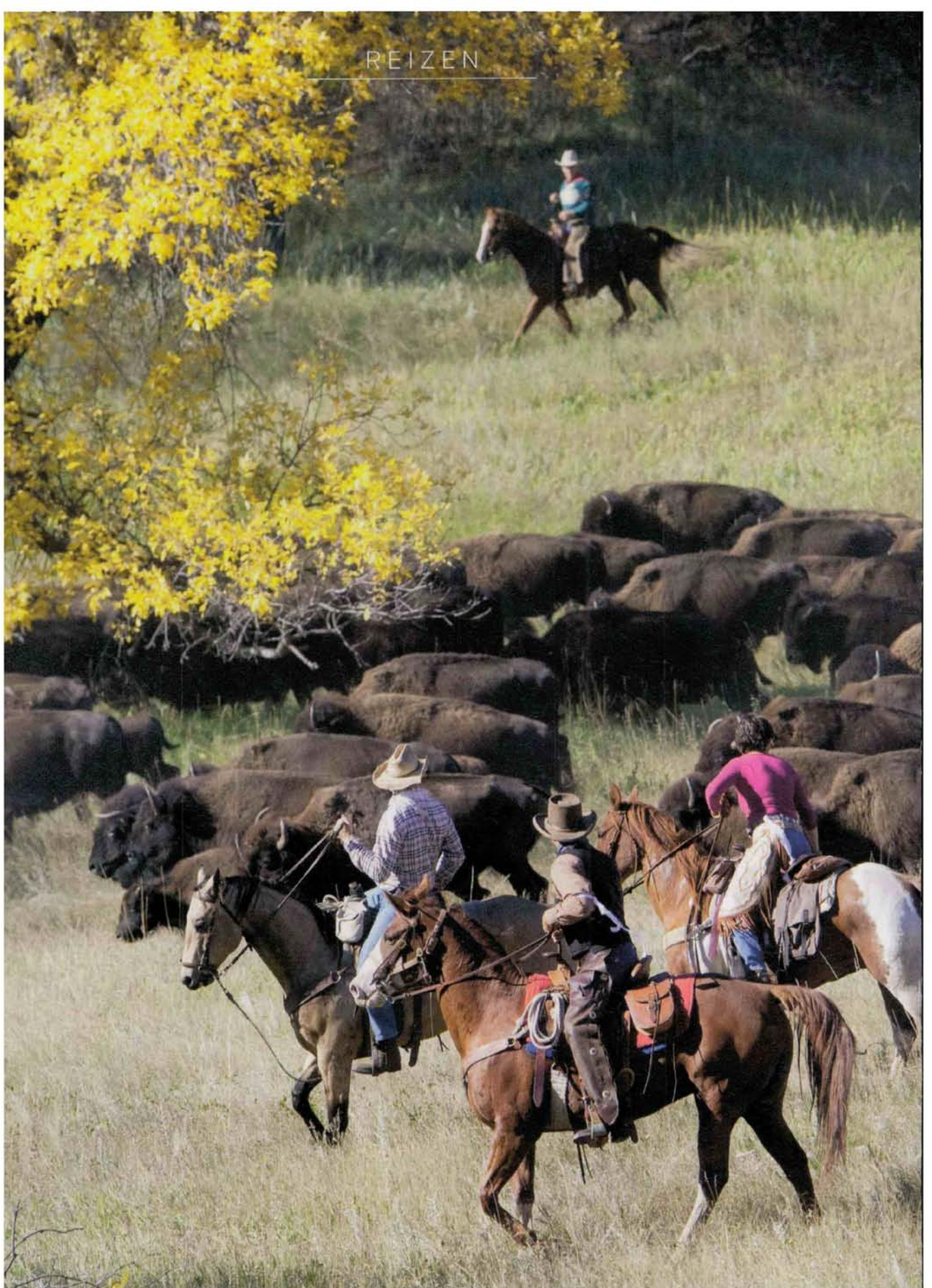
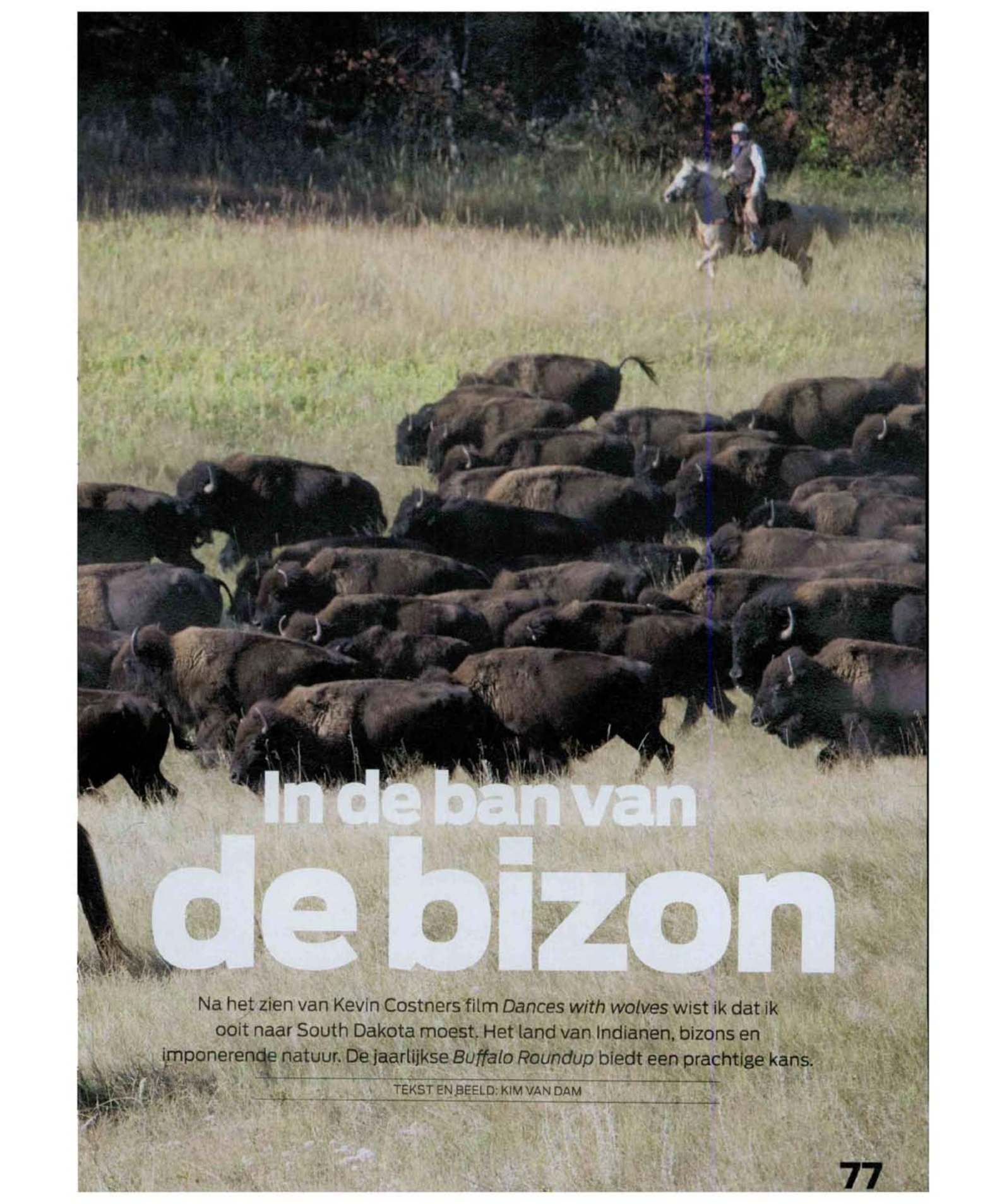

REIZEN

A photograph of a large herd of bison in a grassy field. In the background, a cowboy on horseback is visible, herding the animals. The scene is set in a natural, open landscape with trees in the distance.

In de ban van de bizon

Na het zien van Kevin Costners film *Dances with wolves* wist ik dat ik ooit naar South Dakota moest. Het land van Indianen, bizonen en imponerende natuur. De jaarlijkse *Buffalo Roundup* biedt een prachtige kans.

TEKST EN BEELD: KIM VAN DAM

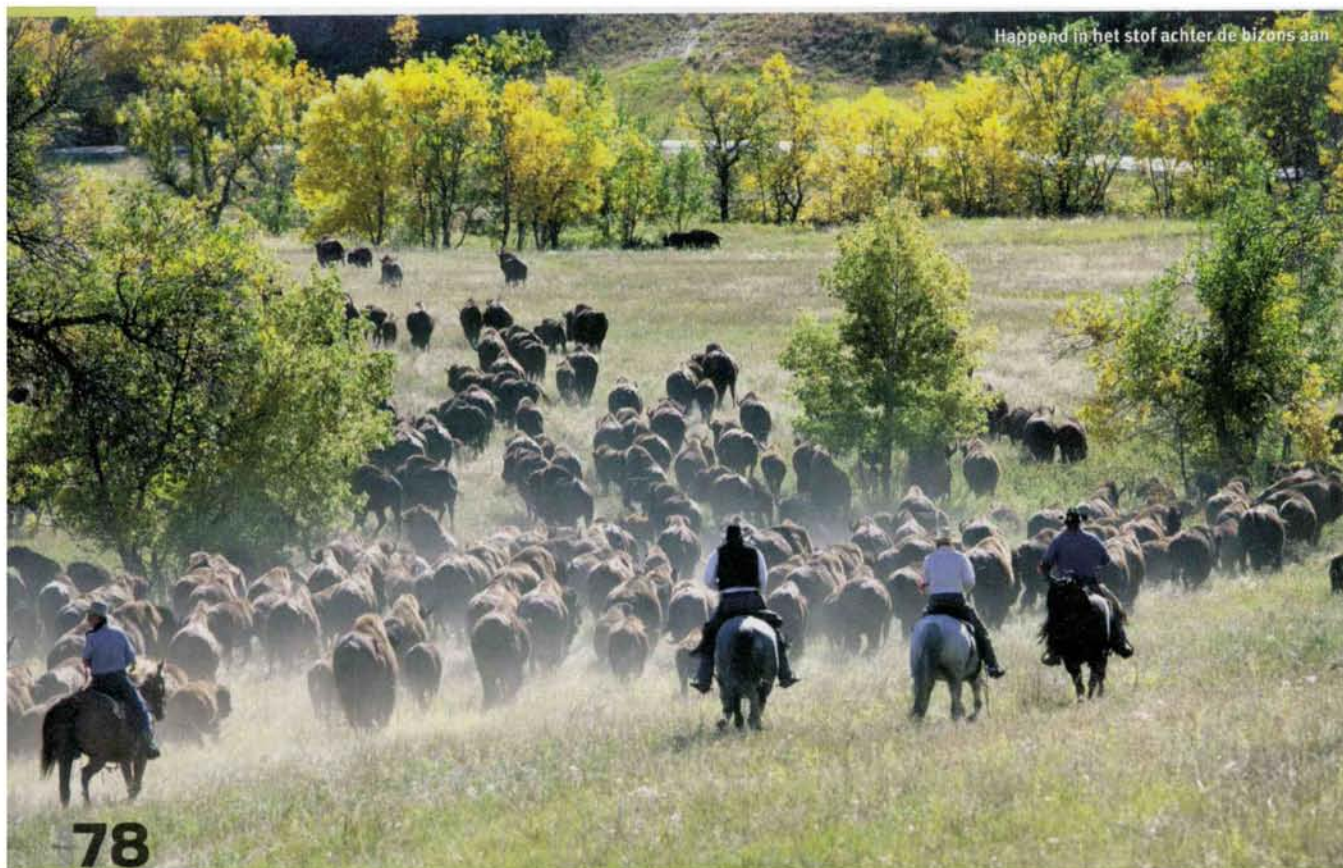

Bizon of buffalo?

Bison Bison is de Latijnse naam voor het dier. De Europeanen die naar Amerika kwamen, noemden de dieren 'buffalo' en dat is de naam die de dieren nog altijd hebben in Amerika. Wij noemen ze bizon.

Wow, eindelijk oog in oog met een bizon! Doordringend kijkt het dier mij aan, me geen moment uit het donkerbruine oog verliezend. Imponerend groot is-ie, deze mannetjes bizon. En hij mag er dan aaibaar uitzien met zijn *fluffy* bontje, hij is levensgevaarlijk, zo waarschuwt de park ranger. Jaarlijks vallen er doden en gewonden – onder de mensen, niet de bizon – doordat mensen niet voldoende afstand houden. Iets verderop stoten twee rivaliserende dieren met hun koppen tegen elkaar. Een dof gebonk klinkt over de prairie. Het is duidelijk: houd afstand, want dit gaat er niet zachtzinnig aan toe. Ik ben in South Dakota, in Custer State Park om precies te zijn. Dit is het land zoals te zien is in Kevin Costners film *Dances with*

wolves. Eeuwenlang was deze plek het domein van Indianen die de bergen en prairies deelden met onder meer de bizon. Hoe indrukwekkend moet het geweest zijn toen zo'n 200 jaar geleden naar schatting 60 miljoen bizon graasde in Noord-Amerika. Maar de wereld veranderde. Pelsjagers kwamen, aanvankelijk voor bevers maar later werden ook bizon gevangen voor hun vacht. De *goldrush* kwam op gang, er werden spoorlijnen aangelegd en de grote groepen werklui moesten iets eten. Bizonvlees lag voor de hand. Een van de beroemdste bizonjagers was Buffalo Bill (bijnaam van William Cody, red.). Hij ving de dieren voor hun vlees, maar hij was tegen jagen voor huiden en pleitte voor een jachtseizoen. Het mocht niet baten. Voor iemand door had wat er

Happend in het stof achter de bizon aan

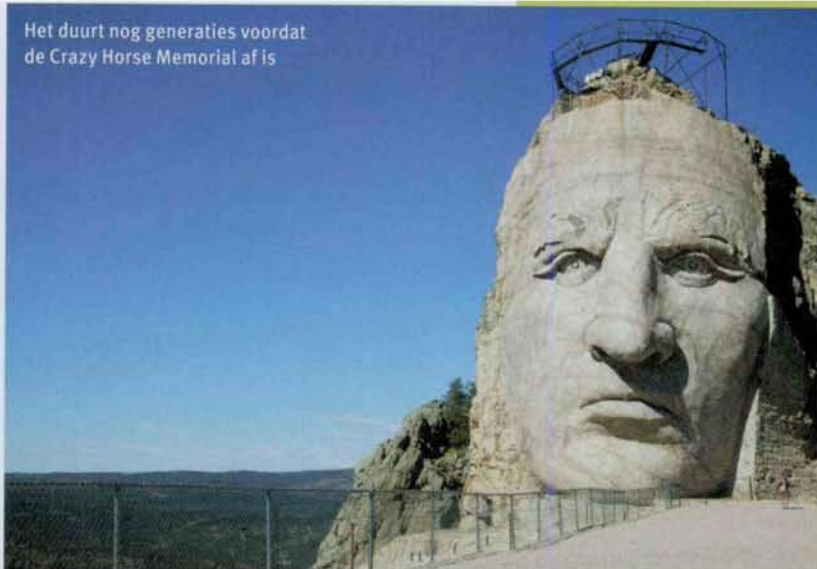
gebeurde, was de kudde bizonen geslonken tot een luttele 1000 en dreigde het prachtige dier uit te sterven. Net op tijd werd er een programma opgezet om de koning van de prairie te redden en anno 2011 zijn er zo'n 450.000 te bewonderen. Een kudde van tussen de 1300 en 1500 verblijft in de heuvels van de Black Hills in Custer State Park. Elk jaar wordt daar de *Buffalo Roundup* georganiseerd (de bizonen worden in Amerika 'buffalo's' genoemd, zie kader links, red.). Enkele tientallen jaren geleden was dit nog een gewone werkdag voor de cowboys, nu is het een happening waar duizenden mensen op af komen. Maar zover is het nog niet.

SCHOOLREISJEGEVOEL

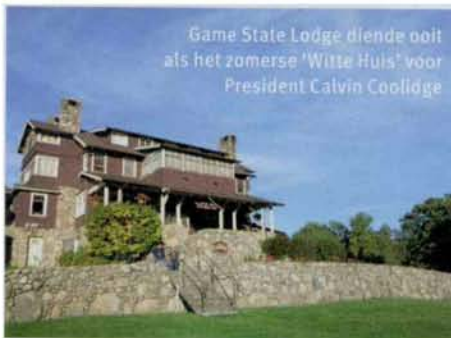
In het weekend voor de *roundup* heerst er een prettige spanning in Custer State Park, een soort schoolreisjegevoel. Ik heb een ruime kamer in Game State Lodge, een prachtig oud gebouw dat ooit diende als het zomerse 'Witte Huis' voor president Calvin Coolidge en ook president Eisenhower verbleef er enkele dagen. In een veld naast het hotel staan tientallen tentjes met kunst van lokale kunstenaars. Cowboys laten zich gewillig fotograferen en doen het nog even rustig aan want zij komen pas maandag echt in actie. Ik maak uitstapjes in de omgeving en eet een voortreffelijke pizza bij Lintz Bros Pizza. Vraag eigenaar Brian Lintz vooral naar het ontstaan van zijn restaurant. Net als veel Amerikanen is hij een goede verteller.

Er kunnen allerlei excursies geboekt worden, variërend van paardrijden, vissen en kanoën tot een jeepsafari voor een ontmoeting met de bizonen. Voor dat laatste ben ik hier natuurlijk naartoe gekomen. En dus sta ik 's morgens vroeg opeens oog in oog met zo'n prachtig dier. Behalve enkele *close encounters* met de bizonen zien we ook wilde ezels en antilopen. En dat allemaal in het prachtige decor van de Black Hills die in de ochtendzon een gouden gloed krijgen. ►

Het duurt nog generaties voordat de Crazy Horse Memorial af is

Game State Lodge diende ooit als het zomerse 'Witte Huis' voor President Calvin Coolidge

Ook doen in South Dakota

■ De staat South Dakota doet misschien niet onmiddellijk een belletje rinkelen, maar de hoofden van vier presidenten in de rotsen uitgehakt kent iedereen (in *Mount Rushmore National Memorial*).

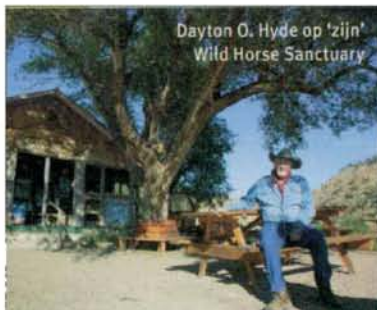
■ Nog lang niet af (wij gaan dat ook niet meer meemaken, dat is iets voor generaties later) is *Crazy Horse Memorial*, ook al een beeld dat uit de rotsen wordt gehakt. Alleen het hoofd van deze afbeelding van Indiaan Crazy Horse op zijn paard is al groter dan de vier hoofden van de presidenten bij elkaar. Dit enigszins megalomane project was een idee van de inmiddels overleden Korczak Ziolkowski. Zijn vrouw Ruth en hun kinderen werken dagelijks aan verdere voltooiing. Elke twee weken wordt met explosieven een nieuw stuk van de bergwand verwijderd. Het is mogelijk om vlak onder de kin van Crazy Horse te lopen op wat de arm van de indiaan moet worden.

■ De *Badlands*, een van de Nationale Parken van South ►

Dakota en voor liefhebbers van prachtige natuur en desolate leegtes een must. Kale rotsen in prachtige vormen lichten 's morgens rood op in de ochtendzon. Er zijn verschillende (dag) wandelingen uitgezet voor wie er niet genoeg van kan krijgen. Prachtig!

■ Natuurgebied *Spearfish Canyon*: net als in de Black Hills en de Badlands werden hier scènes van *Dances with wolves* opgenomen. De herfst kleurt de bladeren van de bomen goudgeel, en alleen daarom al de moeite waard.

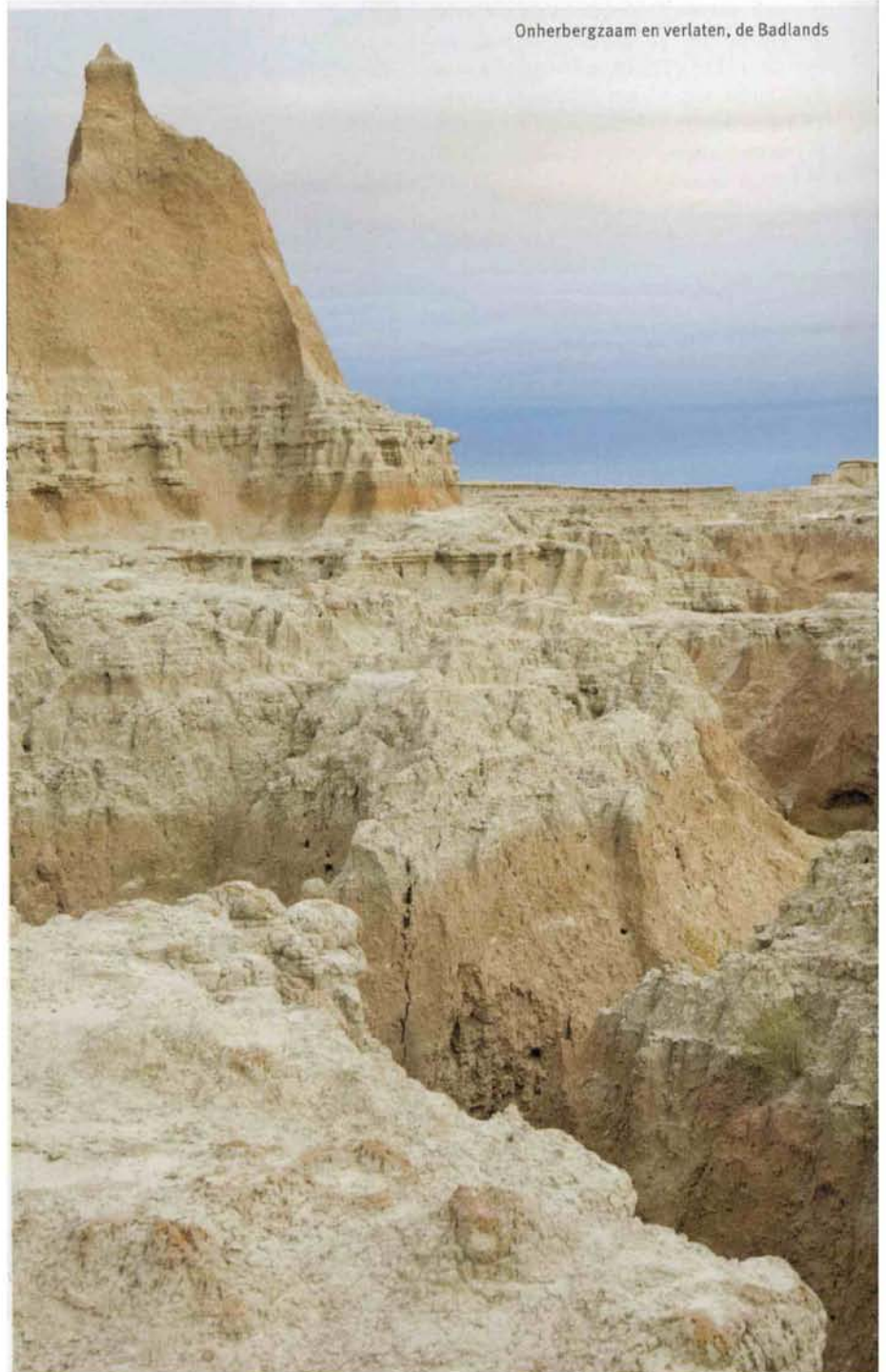
■ Een weg die de mensen in South Dakota zelf geregeld nemen is de *Needle Highway*. Niet omdat dat de snelste

route is, maar omdat het de mooiste weg in de staat is. Ze kronkelt hevig en dat is expres zo gedaan door de bedenker omdat hij wilde dat mensen hier langzaam zouden rijden zodat ze zouden genieten van de omgeving. De naam highway is een grapje van omwonenden vanwege de hoge kosten die gemoeid waren met de aanleg. Sommige parkeerplaatsen zien zwart van de de schattige wangzakeekhoorn-tjes op zoek naar iets lekkers.

Cowboys en cowgirls nemen strategisch positie in en laten de zwepen knallen. Jippie yahoo!

Onherbergzaam en verlaten, de Badlands

De mooiste autoweg van de staat: de Needle Highway

D-DAY VOOR DE BIZON

En dan is het maandag. De wekker gaat vroeg. Een file van duizenden auto's is op weg naar een van de twee uitzichtpunten vanwaar het publiek de *roundup* kan volgen. Genodigden van de gouverneur hebben geluk, zij loten mee voor een plekje in een van de pick-ups die de cowboys van dichtbij volgen. En ik ben een van die gelukkigen! Kruidige geur van salie stijgt op van het land als de pick-ups over de rotsige velden en heuvels richting kudde denderen. Goed vasthouden aan de stangen, is het advies voor diegenen die in de laadbak staan. We stuiteren desondanks door de ruimte. Dat worden blauwe plekken. Maar het ongemak is snel vergeten als de bizon in zicht komen. Op de prairies van de Black Hills staan dit jaar zo'n 1300 dieren te grazen, de ruggen van de ruim 1000 kilo wegende stieren zijn zelfs van afstand indrukwekkend. Cowboys en cowgirls nemen strategisch positie in en laten de zweep knallen. *Jippie yahoo* weerkaatst het tussen de heuvels. Drie groepen van elk twintig cowboys en -girls moeten de dieren vandaag naar de *corrals* (omheinde velden, red.) leiden. Een erebaantje waarvoor elk jaar veel aanmeldingen zijn. Een van de groepen rijdt op de kudde bizon af die nog nietsvermoedend staat te grazen. Dan zet de massa zich in beweging. Sneller en sneller gaat het. Bizon kunnen bijna 65 kilometer per uur rennen, weet onze chauffeur. Vakkundig verspreiden de cowboys en -girls zich, de kudde in de juiste richting leidend. En dat blijkt een kunst apart. Een stofwolk verschijnt aan de ►

horizon en wordt groter en groter. Dan zien we plotseling enkele koppen van dieren recht op ons afkomen. Cowboys snellen naar voren en buigen de groep af. Dan is er rust. De mannen en vrouwen op hun paarden hergroeperen, bizon grazen alsof ze zojuist niet de poten uit het lijf gelopen hebben. Een cowboy is door zijn iets te enthousiaste paard van de rug gegooid en hij profiteert van dit moment om weer in het zadel te klimmen. Niet alleen mensen maar ook de paarden krijgen blijkbaar een adrenaliniekick van deze *roundup*. Als iedereen weer in positie is, gaat het opjagen van de bizon door. Ze gaan door hekken, over heuvels, ze

■ Honderden wilde paarden vonden een goed thuis in *Black Hills Wild Horse Sanctuary*. Dayton O. Hyde begon in 1988 een opvangcentrum voor wilde paarden nadat hij in Nevada een groep van deze dieren zag die niet goed behandeld werd. Ze stonden in een kleine ruimte opeengepakt, kregen te eten maar verder wachtten ze min of meer op hun dood. Nu heeft hij bijna 600 dieren lopen die genieten van hun vrijheid. Hij krijgt daarbij hulp van enkele zeer betrokken mensen die de paarden bijvoeren en jeeptours verzorgen van enkele uren tot een hele dag. www.gwtc.net/~iram

Wanneer: De *Buffalo Roundup* wordt dit jaar gehouden op 24, 25 en 26 september 2011 (de laatste dag is de echte roundup-dag). De overige dagen kunnen buffalo safari's en uitstapjes in de omgeving gemaakt worden.

Vliegen: Vanaf Amsterdam vliegt u met United Airlines ►

De cowboys verzamelen en gaan dan door met de roundup

via Denver naar Rapid City in South Dakota, kosten vanaf € 760 retour. KLM vliegt via Minneapolis naar Rapid City vanaf ongeveer € 770 retour. Een huurauto is het beste vervoer ter plaatse.

Slapen: Verblijf in Custer State Park kan geboekt worden via www.custerresorts.com. Er is keuze uit verschillende locaties en diverse onderkomens zoals lodges, cabins of hotelkamers. In het park kan ook worden gekampeerd.

Zien: Om thuis alvast in de sfeer te komen, huurt of downloadt u de film *Dances with wolves*.

Eten: Bij Lintz Bros. Pizza in Hermosa (hoek SD Hwy 36 en SD Hwy 79), tel. (605) 255-4808.

Behalve enkele close encounters met de bizon zien we ook wilde ezels en antilopen

wijken af van het gewenste pad en worden weer in goede banen geleid. Wat gaat dat snel. Te snel. Na ongeveer een uur zijn alle bizon naar de *corrals* gedreven.

TEVEEL EEN EIGEN WIL

"Het was een soepele *roundup* dit jaar," beaamt *buffalo herd manager* Chad Kremer. "Dat is ook wel eens anders. Een *roundup* kan zomaar twee keer zolang duren omdat de dieren koppig zijn en zich soms zelfs tegen de cowboys en hun paarden keren." Vanwege de veiligheid worden mannetjes van tweeënhalve en ouder met rust gelaten,

ze zijn te sterk en hebben te veel een eigen willetje. De overige dieren mogen trouwens op een groot omheind veld bijkomen van de gebeurtenissen. Pas over enkele dagen worden ze naar de hokken geleid waar ze worden ingeënt, gecontroleerd op zwangerschap en eventueel gebrandmerkt. Dan wordt ook bepaald welke dieren verkocht gaan worden opdat de kudde niet te groot wordt. Vroeger gebeurde dat dezelfde dag maar dat leidde tot te veel stress bij de bizon. Blij toe eigenlijk, het is mooier om de dag te eindigen met de herinnering aan een enorme kudde rennend over de prairies. ■

De paarden van Wild Horse Sanctuary zijn terug in de natuur

